

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu

LPO.410.019.01.2018
P/18/024

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu
ul. Dożynkowa 9H, 61-662 Poznań
T +48 61 655 62 00, F +48 61 655 62 01
ipo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/18/024 – Kształcenie i doskonalenie zawodowe trenerów sportu wyczynowego
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
<i>Kontroler</i>	Renata Robińska, doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr LPO/108/2018 z dnia 8 czerwca 2018 r. (dowód: akta kontroli str. 1)
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu (dalej: AWF lub Uczelnia), ul. Królowej Jadwigi 27/39, 61-871 Poznań
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Dr hab. prof. AWF Dariusz Wieliński, Rektor AWF w Poznaniu od 1 września 2016 r. ¹ (dowód: akta kontroli str. 4-5)

II. Ocena kontrolowanej działalności²

Ocena ogólna

Uzasadnienie oceny ogólnej

AWF w Poznaniu nawiązała współpracę z polskimi związkami sportowymi, a poprzez swoich pracowników współpracowała z tymi związkami w procesie organizacji i przebiegu kształcenia trenerów sportu wyczynowego. Uczelnia prawidłowo zorganizowała i realizowała kształcenie trenerów sportu wyczynowego.

W latach 2013-2018 (do czasu zakończenia kontroli) Uczelnia zawarła porozumienia w zakresie kształcenia trenerów z 19 polskimi związkami sportowymi oraz podejmowała próby współpracy z pozostałymi związkami sportowymi. Współpraca ze związkami sportowymi przy konstruowaniu planów studiów polegała na konsultacjach z trenerami polskich związków sportowych, którzy najczęściej są jednocześnie pracownikami AWF. W 2016 r. powołane zostały komisje do spraw weryfikacji programów studiów na kierunkach wychowanie fizyczne i sport, a efektem pracy tych komisji były zmiany w programach studiów dla kierunków wychowanie fizyczne i sport, które zostały wprowadzone do planów studiów na rok akademicki 2017/2018.

W wyniku realizacji procesu kształcenia, w latach 2015-2018, kwalifikacje trenerskie w sportach olimpijskich uzyskało łącznie 425 absolwentów AWF, w tym 228 absolwentów kwalifikacje te uzyskało w ramach współpracy z właściwymi polskimi związkami sportowymi. Zajęcia w ramach specjalizacji trenerskich prowadzone były przez licencjonowanych trenerów sportu, a ponadto, poprzez zawieranie umów z klubami sportowymi, Uczelnia zapewniła możliwość odbycia przez studentów praktyki zawodowej.

AWF nie prowadziła szkoleń w zakresie doskonalenia zawodowego trenerów, a organizowała jedynie studia podyplomowe trenerskie w pływaniu oraz kursy instruktora sportu AWF. Z badań monitoringu karier zawodowych wynika, że 69% ankietowanych absolwentów, z lat 2015-2017 kierunków wychowanie fizyczne i sport, jest lub było zatrudnionych jako trener lub instruktor.

¹ W latach 2012-2016 (do 31 sierpnia) Rektorem AWF w Poznaniu był prof. dr hab. med. Jerzy Smorawiński.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Warunki organizacyjne kształcenia i doskonalenia trenerów sportu

Opis stanu faktycznego

W latach akademickich 2014/2015-2017/2018³ Uczelnia prowadziła kształcenie w specjalizacjach trenerskich na Wydziale Wychowania Fizycznego, Sportu i Rehabilitacji (dalej: WWFSiR) na kierunkach sport i wychowanie fizyczne. Specjalizację trenerską można było uzyskać na studiach pierwszego stopnia na kierunku sport oraz do roku akademickiego 2016/2017 (włącznie) można było ją rozpocząć na studiach drugiego stopnia na kierunku wychowanie fizyczne. Na kierunku wychowanie fizyczne na studiach pierwszego stopnia studenci mogli uzyskać uprawnienia instruktora sportu AWF wybranej dyscypliny sportu. W badanym okresie, Zamiejscowy Wydział Kultury Fizycznej w Gorzowie Wielkopolskim (dalej: ZWKF) umożliwiał uzyskanie specjalizacji trenerskiej na studiach drugiego stopnia na kierunku wychowanie fizyczne, natomiast na studiach pierwszego stopnia tego kierunku studenci mogli uzyskać uprawnienia instruktora sportu AWF wybranej dyscypliny sportu.

We wszystkich latach akademickich objętych kontrolą specjalizacje trenerskie prowadzone były w dziewięciu następujących dyscyplinach sportu: piłka nożna, piłka siatkowa, piłka ręczna, pływanie, koszykówka, lekkoatletyka, hokej na trawie, tenis, akrobatyka sportowa. Ponadto w poszczególnych latach akademickich specjalizacje trenerskie rozpoczęto także w innych sportach, i tak:

- w 2014/2015 – wioślarstwo, gimnastyka sportowa, kolarstwo, judo, żeglarstwo i karate,
- w 2015/2016 – kajakarstwo, gimnastyka sportowa, kolarstwo, jeździectwo, judo, triathlon, karate, kick-boxing i wrotkarstwo,
- w 2016/2017 – wioślarstwo, kajakarstwo, podnoszenie ciężarów, żeglarstwo, fitness,
- w 2017/2018 – jeździectwo, szermierka, triathlon i sporty walki.

Liczba specjalizacji w poszczególnych latach akademickich, zależała od deklaracji złożonych przez studentów.

(dowód: akta kontroli str. 78-107, 133-180, 189-241, 464)

Porównując dane dotyczące liczby studentów realizujących specjalizację trenerską w roku akademickim 2014/2015 i 2017/2018 można zauważyć tendencję spadkową w liczbie osób rozpoczynających studia pierwszego stopnia na kierunku sport (liczba studentów wyniosła odpowiednio 73 i 42). Ponadto, analizując wybierane przez studentów dyscypliny sportu można dostrzec coraz większe zainteresowanie dyscyplinami nieolimpijskimi jak na przykład fitness⁴.

(dowód: akta kontroli str. 341-344)

W planach studiów na rok akademicki 2012/2013 na kierunku sport na studiach pierwszego stopnia (stacjonarnych i niestacjonarnych) w grupie przedmiotów specjalistycznych ujęto między innymi teorię i metodykę wybranej dyscypliny sportu oraz teorię i metodykę dziewięciu⁵ dyscyplin sportu. Łączna liczba godzin w grupie przedmiotów specjalistycznych wynosiła 855 dla studiów stacjonarnych i 621 dla studiów niestacjonarnych. Ponadto w obu planach przewidziano praktyki w klubie w wymiarze 75 godzin. W planie studiów na rok akademicki 2013/2014 na kierunku sport na studiach pierwszego stopnia (stacjonarnych i niestacjonarnych) w stosunku

³ Okres objęty kontrolą.

⁴ W roku akademickim 2014/2015 nie było studentów realizujących tę specjalność trenerską, natomiast w roku akademickim 2017/2018 na studiach drugiego stopnia na kierunku wychowanie fizyczne było łącznie 35 takich studentów.

⁵ Gimnastyka, hokej na trawie, koszykówka, lekka atletyka, piłka nożna, piłka ręczna, piłka siatkowa, pływanie, tenis.

dla planu studiów z poprzedniego roku akademickiego, w grupie przedmiotów specjalistycznych wprowadzono przedmiot – sprawność wszechstronna oraz zmieniono liczbę godzin przeznaczonych na teorię i metodykę ośmiu dyscyplin sportu. Łączna liczba godzin w grupie przedmiotów specjalistycznych wynosiła 795 dla studiów stacjonarnych i 585 dla studiów niestacjonarnych, liczba godzin na praktyki w klubie pozostała bez zmian. Zmiany w wymiarze liczby godzin praktyk na kierunku sport na studiach pierwszego stopnia (stacjonarnych i niestacjonarnych) wprowadzono w roku akademickim 2015/2016, ustalając ich wymiar na 455 godzin. W planie studiów na rok akademicki 2013/2014 na kierunku wychowanie fizyczne, na studiach pierwszego i drugiego stopnia (stacjonarnych i niestacjonarnych) nie wprowadzono zmian (w stosunku do poprzedniego roku akademickiego) w zakresie merytorycznym i godzinowym w ramach specjalności instruktora sportu i trenerskiej. Łączna liczba godzin na studiach pierwszego stopnia w grupie przedmiotów na specjalności instruktor sportu wynosiła 285 dla studiów stacjonarnych i 249 dla studiów niestacjonarnych, natomiast na studiach drugiego stopnia łączna liczba godzin w grupie przedmiotów specjalności trenerskiej wynosiła 355 zarówno dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych.

(dowód: akta kontroli str. 66-178)

We wrześniu 2016 r., decyzją Dziekana WWFSiR powołane zostały Komisje ds. weryfikacji programów studiów na kierunkach: wychowanie fizyczne i sport. Do zadań komisji należało między innymi: zaktualizowanie programu studiów, dostosowanie programów studiów do potrzeb rynku pracy oraz dostosowanie programu studiów do nowych regulacji prawnych. Zadania te realizowane były w szczególności poprzez: spotkania i rozmowy z wybitnymi trenerami oraz menadżerami sportu pracującymi w zawodzie od wielu lat i odnoszącymi sukcesy; rozmowy z trenerami, którzy na rynku pracy funkcjonują od niedawna; spotkania z dyrektorami szkół i nauczycielami WF; badanie opinii studentów. Efektem pracy tych komisji były zaproponowane zmiany w programach studiów dla kierunków wychowanie fizyczne i sport, które zostały wprowadzone do planów studiów na rok akademicki 2017/2018. W szczególności wprowadzono zmianę polegającą na tym, że od roku akademickiego 2017/2018 na Wydziale Wychowania Fizycznego, Sportu i Rehabilitacji na kierunku wychowanie fizyczne w ramach studiów drugiego stopnia nie ma specjalności trenerskiej, co oznacza że nie ma możliwości uzyskania uprawnień trenera sportu AWF na tym kierunku.

(dowód: akta kontroli str. 179, 404-432)

W sprawie zmian planów studiów, wprowadzonych w związku z ustawą z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów⁶ (zwaną dalej: ustawą deregulacyjną), Dziekan Wydziału Wychowania Fizycznego, Sportu i Rehabilitacji prof. dr hab. Maciej Pawlak podał, że po wprowadzeniu tej ustawy obowiązujące plany studiów były zgodne z wymogami kwalifikacyjnymi wobec osób ubiegających się o status trenera i instruktora sportu. Stwierdził, że po podpisaniu porozumienia przez akademie wychowania fizycznego w sprawie systemu kwalifikacji w szkoleniu sportowym podjęto szeroko zakrojone działania w gronie specjalistów prowadzące do korekty lub zmiany planów studiów na kierunkach ze specjalizacją trenerską i instruktorską, które sfinalizowano w 2015 r. i wprowadzono od roku akademickiego 2015/2016. Uchwałą Senatu dla kierunku sport (pierwszy i drugi stopień) określono profil studiów jako praktyczny, co spowodowało znaczne zwiększenie liczby godzin przeznaczonych na praktykę zawodową.

(dowód: akta kontroli str. 434)

---

⁶ Dz. U. poz. 829.

W porozumieniu z dnia 5 lipca 2013 r., w sprawie systemu kwalifikacji w szkoleniu sportowym, akademie wychowanie fizycznego⁷ w związku z przyjęciem przez Sejm RP ustawy wprowadzającej deregulację zawodów instruktora i trenera sportu, postanowiły utworzyć stopnie kwalifikacyjne określające poziom kompetencji do prowadzenia działalności szkoleniowo-treningowej w sporcie. Utworzono następujące stopnie kwalifikacyjne:

- instruktor sportu Akademii Wychowania Fizycznego w zakresie (dyscyplina sportu),
- trener sportu Akademii Wychowania Fizycznego w zakresie (dyscyplina sportu),
- certyfikowany trener sportu Akademii Wychowania Fizycznego w zakresie (dyscyplina sportu).

Kwalifikacje instruktora sportu AWF uzyskiwane są w drodze:

- a) ukończenia studiów w akademiach na kierunku sport lub wychowanie fizyczne, obejmujących w ich programie specjalizację instruktora sportu;
- b) ukończenia kursu kwalifikacyjnego obejmującego 180 godzin zajęć programowych. Program kursu jest realizowany przez trenera sportu i zawiera 60 godzin zajęć w zakresie podstaw teoretycznych, 90 godzin dyscypliny kierunkowej oraz 30 godzin praktyki instruktorskiej w klubie sportowym.

Kwalifikacje trenera sportu AWF uzyskiwane są w drodze:

- a) ukończenia studiów w akademiach na kierunku sport lub wychowanie fizyczne ze specjalnością trenerską w określonej dyscyplinie sportu;
- b) ukończenia kursu kwalifikacyjnego obejmującego 250 godzin zajęć programowych. Program kursu jest realizowany przez trenera sportu co najmniej II klasy lub certyfikowanego trenera AWF i zawiera 80 godzin zajęć w zakresie podstaw teoretycznych, 120 godzin dyscypliny kierunkowej oraz 50 godzin praktyki trenerskiej w klubie sportowym.

Kwalifikacje certyfikowanego trenera sportu AWF uzyskiwane są w drodze ukończenia kursu certyfikacyjnego prowadzonego przez akademie oraz odpowiedni polski związek sportowy (pzs), obejmującego 100 godzin zajęć programowych. Organizacja oraz program kursów certyfikujących określone są na podstawie dwustronnych porozumień zawieranych przez poszczególne akademie oraz odpowiednie pzs.

Potwierdzeniem posiadania kwalifikacji instruktora lub trenera są, wydawane przez akademie wychowania fizycznego, legitymacje i dyplomy.

(dowód: akta kontroli str. 58-60)

W okresie od wprowadzenia ustawy deregulacyjnej Uczelnia zawarła z 18 polskimi związkami sportowymi (dalej: pzs) 10 porozumień (umów) w sprawie kształcenia kandydatów do podejmowania działalności szkoleniowej w sporcie, z czego:

- osiem porozumień grupowych zawartych przez rektorów sześciu AWF z 17⁸ pzs,
- porozumienie indywidualne zawarte przez Rektora AWF z Polskim Związkiem Szermierczym,
- umowa zawarta przez Rektora AWF z Polskim Związkiem Pływackim (uszczegóławiająca wcześniej zawarte porozumienie).

Przedmiotem tych porozumień było utrzymywanie pełnej współpracy ze związkami sportowymi w zakresie kreowania rozwiązań programowo-organizacyjnych

⁷ reprezentowane przez rektorów AWF w: Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Poznaniu, Warszawie i Wrocławiu.

⁸ Porozumienia te zostały zawarte z: Polskim Związkiem Judo, Polskim Związkiem Kolarskim, Polskim Związkiem Strzelectwa Sportowego, Polskim Związkiem Tenisa Stołowego, Polskim Związkiem Żeglarskiego, Polskim Związkiem Unihokeja, Polskim Związkiem Bokserskim, Polskim Związkiem Tenisowym, Polskim Związkiem Niepełnosprawnych „Start”, Polskim Związkiem Hokeja na Trawie, Polskim Związkiem Kajakowym, Polskim Związkiem Gimnastycznym, Polskim Związkiem Pływackim, Polskim Związkiem Lekkiej Atletyki, Polskim Związkiem Narciarskim, Polskim Związkiem Triathlonu i Polskim Związkiem Koszykówki.

kształcenia kandydatów do prowadzenia działalności szkoleniowo-treningowej w dyscyplinach sportu odpowiadających poszczególnym związkom oraz honorowanie przez związki stopni kwalifikacyjnych utworzonych przez AWF-y (instruktora sportu AWF w zakresie dyscyplina sportu, trenera sportu AWF w zakresie dyscyplina sportu) na równi ze stopniem instruktora sportu oraz tytułem trenera sportu klasy II funkcjonującymi przed wejściem w życie ustawy deregulacyjnej.

Polski Związek Tenisowy pismem z dnia 18 maja 2018 r. wypowiedział porozumienie w sprawie kształcenia kandydatów do podejmowania działalności szkoleniowej w sporcie zawarte 26 września 2013 r., podając że otrzymał od Międzynarodowej Federacji Tenisowej (ITF) akredytację nowego systemu kształcenia i doskonalenia trenerów, co wiąże się z pełną kontrolą merytoryczną nad jakością szkolenia, a może być to realizowane jedynie poprzez system akredytacji szkoleń oraz system licencyjny dla szkoleniowców.

(dowód: akta kontroli str. 11-57)

Ponadto Zamiejscowy Wydział Kultury Fizycznej w Gorzowie Wielkopolskim AWF zawarł porozumienie o współpracy z Lubuskim Związkiem Piłki Nożnej. Porozumienie to dotyczyło: podjęcia współpracy w celu kształcenia studentów Uczelni, którzy posiadają uprawnienia trenera AWF do uzyskania licencji UEFA C w dyscyplinie piłka nożna zgodnie z programami UEFA i Polskiego Związku Piłki Nożnej, dokształcania licencjonowanych trenerów piłki nożnej poprzez wspólną organizację konferencji metodyczno-szkoleniowych oraz organizację stażów trenerskich, organizacji i prowadzenia wspólnych szkoleń, spotkań, seminariów, propagujących przedsięwzięcia w zakresie rekreacji i sportu dzieci i młodzieży.

(dowód: akta kontroli str. 51-52)

W sprawie konsultowania planów studiów na specjalnościach trenerskich z odpowiednimi polskimi związkami sportowymi Dziekan WWFSiR podał, że władze Wydziału podejmując działania w kierunku zmian w planie studiów przeprowadzili szeroko zakrojone konsultacje z trenerami polskich związków sportowych, którzy jednocześnie są najczęściej pracownikami, stosownych do dyscypliny sportowej, zakładów dydaktycznych AWF w Poznaniu. Wyniki przeprowadzonych konsultacji zostały uwzględnione w korektach planów studiów. Jednocześnie wyjaśnił, że polskie związki sportowe nie proponowały bezpośrednio włączenia swoich przedmiotów lub bloków tematycznych do programów kształcenia realizowanych w ramach specjalności trenerskiej na AWF w Poznaniu. Ze względu jednak na obecność w polskich związkach sportowych pracowników Uczelni wprowadzali oni treści, które zdaniem związku przyczynią się do podwyższenia jakości kształcenia absolwentów.

(dowód: akta kontroli str. 434-435)

Przed wprowadzeniem ustawy deregulacyjnej ówczesny Rektor AWF prof. dr hab. med. Jerzy Smorawiński w piśmie z 5 kwietnia 2012 r. skierowanym do Ministra Sprawiedliwości odniósł się do proponowanych zmian. Stwierdził on między innymi, że: „Deregulacja dostępu do zawodów trenera i instruktora sportu (w proponowanym kształcie) sprowadza się w efekcie do ich degradacji. Nie uwzględnia się, że w zakresie niezbędnym dla prawidłowego ich wykonywania, czynności zawodowe trenera czy instruktora sportu polegają niemal w całości na ingerencji w organizm i psychikę człowieka. Stosowanie tych samych środków treningowych może być źródłem sukcesów, ale i przyczyną niepożądanych, a przy tym nieodwracalnych zmian w organizmie. Osoba decydująca o stosowaniu określonych środków treningowych winna być wyposażona w niezbędny zasób wiedzy anatomicznej, fizjologicznej, biochemicznej, biomechanicznej, medycznej a także psychologicznej. Zdobywanie tej wiedzy w pożądanym zakresie zapewnić może

wyższa uczelnia, biorąca też na siebie obowiązek jej weryfikacji. Posiadanie wiedzy trenerskiej nie może wynikać z subiektywnej samooceny kandydata do pracy na stanowisku trenera. Fakt posiadania tej wiedzy musi być zweryfikowany. Naszym zdaniem, trener winien być absolwentem wyższej uczelni o profilu sportowym, kształconym w oparciu o programy uwzględniające np. stanowiska związków sportowych.”

(dowód: akta kontroli str. 62-64)

W opinii Rektora AWF dr hab. prof. AWF Dariusza Wielińskiego: „Pięcioletni okres obowiązywania nowych regulacji jest zbyt krótkim dla wydania jednoznacznych ocen. Funkcjonujące na rynku systemy szkolenia wymagają zastosowania odpowiednich narzędzi i programów badawczych, by wiarygodnie ocenić czy „uwolnienie” zawodu trenera wpłynęło w sposób istotny na poziom wiedzy osób objętych szkoleniem oraz korzystających z innych dróg dojścia do statusu trenera, takich jak np. samokształcenie. AWF w Poznaniu jest uczelnią o profilu sportowym, której misją jest wyposażanie absolwentów (w tym przyszłych trenerów) w niezbędny zasób wiedzy z wielu dziedzin (także takich jak rozwój biologiczny człowieka, anatomia, fizjologia wysiłku fizycznego, patofizjologia czy biomechanika ruchu). Nasi absolwenci pracują z osobami w różnym wieku, w tym z małymi dziećmi. Stąd też dążymy do wpajania przyszłym opiekunom dzieci (a także sportowców wyczynowych) wiedzy i umiejętności pozwalających na minimalizację zagrożeń związanych z aktywnością fizyczną; zagrożeń które uniemożliwiałyby osiągnięcie znaczących wyników sportowych w sposób bezpieczny dla ich organizmu. Troska o prawidłowy rozwój i zdrowie dzieci jest jak wiemy, podstawowym zadaniem każdego systemu prawnego na świecie. Z wyszkolonych dzieci wyrastają wybitni olimpijczycy, a w przeważającej części olimpijczycy to osoby młode, często w wieku szkolnym bądź studenci.

AWF kształci więc trenerów, którzy w swojej pracy uwzględniają rygorystycznie wiek osób szkolonych. W opinii naszych specjalistów – samo doświadczenie zawodnicze niestety nie wystarczy do tego by być dobrym szkoleniowcem. Doświadczenie to jest natomiast wartością dodaną procesu szkolenia. AWF w Poznaniu krytycznie spogląda więc na dołączające do grupy dyplomowanych trenerów grona pasjonatów sportu, legitymujących się ukończeniem kilkudniowych kursów i szkoleń prowadzonych przez osoby o niesprawdzonych kompetencjach. Dwa lata temu w AWF w Poznaniu dyskutowana była nawet idea stworzenia programu pod nazwą „Sprawdź kto trenuje Twoje dziecko” polegająca na stworzeniu bazy danych zawierającej nazwiska trenerów, którzy posiadają pełne kwalifikacje akademickie. Dyskusje zawiesiliśmy z uwagi na RODO.

Wychodzimy też z założenia, że powyżej opisane, nasze podejście do procesu szkolenia nie zostało zakłócone nowymi regulacjami. Ustawa „deregulacyjna” ani nie zabrała AWF-om możliwości szkolenia trenerów, ani też nie dała związkom sportowym wyłączności na takie szkolenia. Przepisy ustawy „deregulacyjnej” dają jedynie możliwość wykreowania innych ścieżek szkolenia trenerów. Nie mamy jednak wiedzy (ani możliwości jej pozyskania), dającej jednoznaczną odpowiedź na pytanie - czy aktualnie aktywni trenerzy, bez zasobu zweryfikowanej w uczelniach wiedzy są należycie przygotowani do pracy z młodzieżą i osobami uprawiającymi sport wyczynowo. Odpowiedź na tak postawione pytanie wymaga analizy efektów działalności prowadzonej przez osoby posiadające kwalifikacje zdobyte poprzez kursy prowadzone przez związki sportowe, tzw. akademie trenerów, czy (jak ma to miejsce np. w tenisie) programów realizowanych przez prywatnych organizatorów kilkudniowych kursów.”

(dowód: akta kontroli str. 458-459)

W sprawie współpracy z polskimi związkami sportowymi Rektor podał, że: „Kwestia współpracy ze związkami sportowymi w zakresie kształcenia trenerów ma charakter zasadniczy. Związki sportowe dla AWF-ów są jedną z grup tzw. interesariuszy zewnętrznych, obok szkół, szpitali i poradni zdrowia. W procesie kształcenia trenerów w AWF istotny jest fakt, że podczas studiów studenci zdobywają szeroką wiedzę z zakresu nauk o zdrowiu – które skutkują uzyskaniem tytułu zawodowego licencjata bądź magistra, zaś dyplomy trenerskie uzyskują niejako dodatkowo - dzięki zajęciom uzupełniającym w ramach specjalizacji. Takie podejście gwarantuje, że nasz posiadacz dyplomu trenera jest osobą w pełni przygotowaną do wykonywania swojego zawodu, podobnie jak lekarz czy fizjoterapeuta. Do czasu deregulacji – kwalifikacje trenerskie wydawane przez AWF-y miały status kwalifikacji trenera II klasy. Gwarantowały, że posiadacz dyplomu trenera posiada niezbędne przygotowanie akademickie do tego by pracować z człowiekiem nie stwarzając zagrożenia dla jego życia czy zdrowia. Na dalszych etapach kariery mógł poprzez współpracę ze związkami sportowymi uzyskać kwalifikacje trenera klasy I lub mistrzowskiej. Takich kompetencji nie zdobędzie się w czasie kursów organizowanych przez podmioty nastawione na zysk, czy przy wykorzystaniu mechanizmów samokształceniowych. To może dać Uczelnia dysponująca odpowiednią kadrą, doświadczeniem, bazą i sprawdzonym systemem szkolenia opartym na praktyce. Procesy kształcenia to zjawisko złożone.

Tutaj rzecz jasna znajduje uzasadnienie teza o konieczności współpracy ze związkami sportowymi. Wiedza zdobyta w toku nauki w Uczelni o profilu sportowym może i powinna być wzbogacana elementami nowymi, istotnymi z punktu widzenia związku. Związki sportowe nie zastąpią uczelni, a uczelnia nie wyposaży trenerów w te elementy ich zawodu, których dysponentem jest związek. Współpraca powinna opierać się na precyzyjnie określonych kompetencjach i zadaniach do wykonania. Nie jest istotnym, czy zakres i formy współpracy wynikać będą z zapisów porozumienia czy z treści aktów prawnych. Ważna jest świadomość wspólnych celów i nie mamy tu na myśli komercjalizacji określonych obszarów związanych ze szkoleniem trenerów. Wychodząc z powyższego założenia podpisaliśmy umowy o współpracy i uznawalności nadawanych uprawnień z wieloma związkami sportowymi. Nie wszystkie jednak widzą konieczność takich działań. Nie wszyscy działacze mają świadomość „wspólnego celu”. Wychodzą z założenia, że potrafią szkolić lepiej, bez wsparcia wyższych uczelni, bez uszanowania ich dorobku, doświadczenia i możliwości.”

Ponadto Rektor podał, że Uczelnia podejmowała próby nawiązania współpracy ze wszystkimi związkami sportowymi działającymi w Polsce. Jako przykład podał Polski Związek Siatkówki, który opracował ścieżkę szkolenia, dostępną dla osób zainteresowanych, jednakże w jego opinii ścieżka ta pozbawiona jest należytej weryfikacji umiejętności praktycznych w zakresie prowadzenia zajęć i zdolności pedagogiczno-psychologicznych, a zdobywanie wiedzy bez należycie zorganizowanych praktyk nie może skutkować osiągnięciem sukcesów w sposób bezpieczny dla organizmu. Zdaniem Rektora wydaje się, że czym bogatszy związek, reprezentujący popularną dyscyplinę sportu, tym przekonanie o samowystarczalności w dziedzinie szkolenia kadr jest większe.

(dowód: akta kontroli str. 459-460)

W okresie objętym kontrolą Polska Komisja Akredytacyjna dokonała oceny programowej na kierunku wychowanie fizyczne prowadzonym na Wydziale Wychowania Fizycznego, Sportu i Rehabilitacji AWF w Poznaniu oraz

Zamiejscowym Wydziale Kultury Fizycznej w Gorzowie Wielkopolskim. W obu kontrolach wydano ocenę pozytywną⁹.

(dowód: akta kontroli str. 242-246)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Akademia Wychowania Fizycznego w Poznaniu współpracowała z polskimi związkami sportowymi w procesie organizacji i przebiegu kształcenia trenerów sportu wyczynowego. W ramach tej współpracy w latach 2013-2018 (do czasu zakończenia kontroli) Uczelnia zawarła porozumienia w zakresie kształcenia trenerów z 19 polskimi związkami sportowymi. Przy ustalaniu planów studiów przeprowadzono konsultacje z trenerami polskich związków sportowych, którzy jednocześnie są najczęściej pracownikami zakładów dydaktycznych AWF.

2. Kształcenie i doskonalenie zawodowe trenerów sportu wyczynowego

Opis stanu
faktycznego

W latach akademickich 2014/2015-2016/2017 kwalifikacje trenera w sportach olimpijskich uzyskało odpowiednio 158, 108 i 159 absolwentów AWF (łącznie 425 osób), a kwalifikacje instruktora sportu uzyskało odpowiednio 211, 192 i 221 absolwentów (łącznie 624).

Dla porównania w roku akademickim 2012/2013 kwalifikacje trenera uzyskało 161 absolwentów AWF, natomiast kwalifikacje instruktora 179 absolwentów. Z danych tych wynika, że z wyjątkiem roku akademickiego 2015/2016 liczba absolwentów uzyskujących kwalifikacje trenera utrzymywała się na tym samym poziomie. W przypadku liczby absolwentów uzyskujących kwalifikacje instruktora sportu w roku akademickim 2016/2017 w stosunku do liczby tych absolwentów w roku akademickim 2012/2013 i 2014/2015 wskaźniki procentowe wyniosły odpowiednio 123,5% i 104,7%.

(dowód: akta kontroli str. 336)

W latach akademickich 2014/2015-2016/2017 w wyniku realizacji porozumień z polskimi związkami sportowymi, kwalifikacje trenera sportu uzyskało odpowiednio 85, 49, 94 absolwentów AWF (łącznie 228 osób), a kwalifikacje instruktora sportu uzyskało odpowiednio 122, 116 i 176 absolwentów (łącznie 414).

(dowód: akta kontroli str. 337)

Liczba absolwentów AWF, którzy w latach 2015-2017 uzyskali kwalifikacje trenerskie w sportach olimpijskich – według stopni, kierunków i trybu studiów wynosiła:

- w roku akademickim 2014/2015 na studiach pierwszego stopnia – 36 (tylko na kierunku sport na studiach stacjonarnych), a na studiach drugiego stopnia – 122 (tylko na kierunku wychowanie fizyczne, z tego 79 absolwentów studiów stacjonarnych i 43 studiów niestacjonarnych);
- w roku akademickim 2015/2016 na studiach pierwszego stopnia – 42 (tylko na kierunku sport na studiach stacjonarnych), a na studiach drugiego stopnia – 66 (tylko na kierunku wychowanie fizyczne, z tego 56 absolwentów studiów stacjonarnych i 10 studiów niestacjonarnych);
- w roku akademickim 2016/2017 na studiach pierwszego stopnia – 62 (tylko na kierunku sport na studiach stacjonarnych), a na studiach drugiego stopnia – 97

⁹ Wszystkie przyjęte przez Komisję kryteria jakościowe oceny programowej uzyskały ocenę „w pełni”.

(tylko na kierunku wychowanie fizyczne, z tego 58 absolwentów studiów stacjonarnych i 39 studiów niestacjonarnych).

(dowód: akta kontroli str. 338-339)

Absolwenci studiów w latach akademickich 2014/2015, 2015/2016 i 2016/2017 uzyskiwali kwalifikacje trenerskie w 18 dyscyplinach olimpijskich. Liczba absolwentów uzyskujących kwalifikacje trenerskie w poszczególnych sportach w ww. latach akademickich przedstawiała się następująco: piłka nożna (156), piłka siatkowa (66), piłka ręczna (16), pływani (57), lekkoatletyka (21), tenis (57), hokej na trawie (7), wioślarstwo (6), gimnastyka (3) koszykówka (17), akrobatyka sportowa (5), kajakarstwo (5), judo (3), kolarstwo (1), żeglarstwo (1), jeździectwo (2), gimnastyka sportowa (1), triathlon (1).

(dowód: akta kontroli str. 340)

Wymiar zajęć (w godzinach) w ramach specjalizacji trenerskiej¹⁰ na studiach I i II stopnia dla studiów kończących się w roku akademickim 2017/2018 na Uczelni wynosił:

- na kierunku wychowanie fizyczne¹¹:
  - WWFSiR – II stopień studiów stacjonarnych i niestacjonarnych – 355 godzin (135 godzin wykładów, 190 godzin ćwiczeń i 30 godzin praktyki trenerskiej),
  - ZWKF – II stopień studiów stacjonarnych – 400 godzin (120 godzin wykładów, 250 godzin ćwiczeń i 30 godzin praktyki trenerskiej)
- na kierunku sport¹² (tylko na WWFSiR) I stopień studiów: stacjonarnych – 1250 godzin (170 godzin wykładów, 625 godzin ćwiczeń i 455 godzin praktyki w klubie), niestacjonarnych – 1030 godzin (142 godziny wykładów, 443 godziny ćwiczeń i 455 godzin praktyki w klubie).

(dowód: akta kontroli str. 89-92, 166-169, 229-230)

W roku akademickim 2017/2018 zajęcia praktyczne i teoretyczne w ramach specjalizacji trenerskich na AWF prowadzili licencjonowani trenerzy. Na 270 studentów uczestniczących w specjalizacjach trenerskich w 24 sportach, zajęcia (praktyczne i teoretyczne) w ramach tych specjalizacji prowadziło 41 licencjonowanych trenerów, w tym 33 trenerów dyscyplin olimpijskich. Najwięcej licencjonowanych trenerów prowadziło zajęcia w następujących dyscyplinach: piłka nożna, lekkoatletyka, pływani, piłka siatkowa, koszykówka i tenis.

(dowód: akta kontroli str. 331, 333)

W roku akademickim 2016/2017 praktyki trenerskie w klubach sportowych odbywało 284 studentów w ramach 21 dyscyplin sportowych w tym 17 olimpijskich. Badaniem kontrolnym objęto dokumentację 17 losowo wybranych studentów po jednym z każdej dyscypliny sportów olimpijskich. Praktyki w klubach odbywały się na podstawie umowy o organizację praktyk studenckich zawartej pomiędzy AWF a klubem. Wymiar praktyk był zgodny z liczbą godzin praktyk określoną w planach studiów i wynosił 30, 75 lub 105 godzin w zależności od rodzaju studiów. Objęci badaniem studenci praktyki trenerskie odbywali w: OŚ AZS Poznań (lekkoatletyka, tenis, żeglarstwo), KS AZS AWF Poznań (gimnastyka sportowa, akrobatyka sportowa, wioślarstwo), KU AZS Politechnika Poznańska (hokej na trawie), UKS Krzesiny Poznań (koszykówka), MKS Viktoria Września (piłka nożna), Akademia Jazdy Konnej Jeziorki Osieczna (jeździectwo), SKF KPR Sparta Oborniki (piłka

¹⁰ Wymiar zajęć w grupie przedmiotów – specjalność trenerska (kierunek wychowanie fizyczne) lub grupa przedmiotów specjalistycznych (kierunek sport).

¹¹ Według planów studiów na rok akademicki 2016/2017.

¹² Według planu studiów na rok akademicki 2015/2016.

ręczna), UKS Szamotulanin (piłka siatkowa), KS Cityzen Poznań (pływanie). W przypadku kajakarstwa opiekunem praktyki był trener kadry narodowej kajakarek (zatrudniony na AWF). Ponadto w trzech przypadkach (kolarstwo, judo i triathlon), za zgodą dziekana na otwarcie specjalizacji w tych sportach, Uczelnia podpisywała porozumienia o wolontariacie z trenerami klasy I na prowadzenie zajęć sportowych, w tym praktyki z danej dyscypliny.

(dowód: akta kontroli str. 347-363)

AWF nie prowadziła szkoleń w zakresie doskonalenia zawodowego trenerów. W latach 2015-2018 (do czasu zakończenia kontroli) Centrum Doskonalenia Kadr i Szkolenia (dalej: CDKiS) zorganizowało dwa razy studia podyplomowe trenerskie w pływaniu. Pierwsze odbyły się w 2015 r. i wzięło w nich udział 13 osób. Drugie przeprowadzono w latach 2016-2017 dla 10 uczestników. W obu przypadkach koszt jednostkowy uczestnictwa w tych studiach wyniósł 3 200 zł. Studia podyplomowe z wymiarem zajęć ogółem 250 godzin (z czego: 80 wykłady, 120 ćwiczenia i 50 praktyki) trwały dwa semestry. W programie studiów określono efekty kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych oraz kryteria oceny tych efektów. Studia te zorganizowano na podstawie porozumienia i umowy zawartej z Polskim Związkiem Pływackim.

Ponadto CDKiS w badanym okresie organizowało kursy instruktora AWF. I tak:

- w 2015 r. zorganizowano osiem kursów dla 115 osób w dyscyplinach: wioślarstwo (10), narciarstwo (9), żeglarstwo (11), pływanie (34), szermierka (11), lekka atletyka (19), koszykówka (12) i piłka nożna (9),
- w 2016 r. zorganizowano sześć kursów dla 92 osób w dyscyplinach: triathlon (25), lekka atletyka (11), tenis (14), snowboard (4), pływanie (21) i szermierka (17),
- w 2017 r. przeprowadzono cztery kursy dla 39 osób w sportach: pływanie (18), tenis (11), narciarstwo (6) i snowboard (4),
- w 2018 r. (do czasu zakończenia kontroli) rozpoczęto jeden kurs instruktorski w pływaniu dla 13 osób.

Kursy instruktorskie realizowane są w wymiarze 180 godzin, z tego: część ogólna (teoretyczna) w wymiarze 60 godzin, część specjalistyczna w wymiarze 90 godzin oraz 30 godzin praktyki w klubie. Koszt uczestnictwa w części specjalistycznej kursu wynosił 1 000 zł dla studentów AWF i 1 200 zł dla osób z zewnątrz, natomiast cena jednostkowa za udział w części ogólnej kursu (wspólnej dla wszystkich dyscyplin) wynosiła 500 zł. Studenci AWF kierunków wychowanie fizyczne i sport są zwolnieni z odbywania części ogólnej kursu, ponieważ program tej części realizowany jest w ramach studiów.

(dowód: akta kontroli str. 374-400)

Studium Doskonalenia i Kształcenia Kadr w Gorzowie Wielkopolskim w latach 2015-2018 (do czasu zakończenia kontroli) zorganizowało w 2015 r. kurs instruktora w pływaniu dla 14 uczestników, a w 2017 r. kurs instruktora w piłce wodnej dla ośmiu osób. Koszt uczestnictwa w części specjalistycznej kursu instruktora pływania wyniósł 850 zł dla studentów AWF i 950 zł dla osób z zewnątrz, natomiast cena za kurs instruktora piłki wodnej wyniosła 1200 zł.

(dowód: akta kontroli str. 401-403)

Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Administracji AWF do zadań Działu Marketingu i Karier należy między innymi gromadzenie i analiza informacji o zawodowej karierze absolwentów AWF. Monitorowanie karier zawodowych absolwentów polega na badaniu ankietowym za pomocą standaryzowanego

kwestionariusza ankiety elektronicznej. Z raportu z badania losów absolwentów¹³ z lat 2015-2017 kierunków wychowanie fizyczne i sport wynika, że 69% ankietowanych jest lub było zatrudnionych jako trener lub instruktor.

(dowód: akta kontroli str. 364-373)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Uczelnia prawidłowo zorganizowała i realizowała kształcenie trenerów sportu wyczynowego. W latach 2015-2017 Uczelnię opuściło 425 absolwentów ze specjalnością trenera w sportach olimpijskich, z tego: 333 absolwentów studiów stacjonarnych i 92 absolwentów studiów niestacjonarnych. Najliczniejszą grupę (156 osób) stanowili trenerzy piłki nożnej a najmniej liczną trenerzy kolarstwa, żeglarstwa, gimnastyki sportowej i triathlonu. Zajęcia w ramach specjalizacji trenerskich prowadzone były przez licencjonowanych trenerów sportu, a ponadto, poprzez zawieranie umów z klubami sportowymi, Uczelnia zapewniła możliwość odbycia przez studenta praktyki zawodowej. AWF prowadziła również działalność w zakresie doskonalenia zawodowego organizując studia podyplomowe oraz kursy instruktora sportu.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu.

Poznań, dnia 30 sierpnia 2018 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler
Renata Robińska
Doradca techniczny

Z up. Dyrektora:
Tomasz Nowiński
Wicedyrektor

.....
Podpis

.....
podpis

¹³ Ankiety wypełniło 67 osób.